Povestea vorbei

Anton Pann

Editura Bestseller

Imagine: Volodymyr Goinyk

bestseller

Carte electronică publicată cu sprijinul Ministerului Afacerilor Externe – Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni.

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE
DEPARTAMENTUL POLITICI PENTRU RELAȚIA CU ROMÂNII DE PRETUTINDENI

1. Despre cusururi sau urîciuni

Publicată în 1847

Despre cusururi sau urîciuni

Aideți să vorbim degeabă,
Că tot n-avem nici o treabă.
Fiindcă
Gura nu cere chirie,
Poate vorbi orce fie.
De multe ori însă
Vorba, din vorbă în vorbă
Au ajuns și la cociorbă.
Ș-atunci vine proverbul:
Vorba pe unde a ieșit
Mai bine să fi tușit.
De aceea
Cînd vrei să vorbești, la gură
Să aibi lacăt și măsură.
Adică:
Vezi bîrna din ochiul tău
Și nu vorbi p-alt de rău.
Spre pildă:
Cînd vei vorbi de mucos,

Nici tu să fii urduros.
Că nu e mai urît cînd cineva
Face pe frumos că e ponevos
Și pe cel urît că e aurit.
Altul iar
Trîntește cuvîntul tronc,
Ca cloșca cînd face clonc.
Și se pomenește vorbind:
Frumoasă noră dobîndiși,
Dar se uită cam piaziș.
Și că
După ce e neagră, o cheamă și Neagă;
După ce e mută, apoi e și slută.
Sau
Urît meșter a croit-o,
Rău ciocan a ciocănit-o.
Sau
Bun ciocan te-a ciocănit,
Că frumos te-a potrivit.
Și
Urît tată a avut,
Să-i semene l-a făcut.
Sau
Fă-mă, tată, ca să-ți seamăn
Ca frate cu frate geamăn.
Dar însă

A semănat crastaveți
Și au răsărit scăieți.
Sau că
Tata avea armăsar,
Dar el a ieșit măgar.
Și așa,
Cu vorbe îmbolditoare
Îl atinge unde-l doare.
De aceea niciodată
Chelului despre chelie
Să nu-i spui vro istorie.
Și
Cu pleșuvul cînd vorbești
Tivgă să nu pomenești
Și nici
Să nu rîzi de măgar cumva,
Că poate îl încaleci cîndva.
Totdauna
Gura care e-mpuțită
Altui e nesuferită,
Că dacă
Mie-mi miroasă a floare,
Dar altuia a putoare.
Și în scurt,
Noi rîdem de unul-doi
Și patruzeci rîd de noi.

Pentru că
Nu este răsur să n-aibă cusur.

Povestea vorbei

Primăvară-ntîia oară roazele cînd înfloresc,
C-un fir merse la-mpăratul grădinaru-mpărătesc,
Care cu plăcere multă-n mîna sa cum l-a luat,
Totdodată fără veste la un deget l-a-nțepat
Și întîia sa plăcere ce asupra-i o avea
I s-a-ntors în supărare, cu acel gust n-o privea;
Cum și către grădinarul zise: — Iacă un cusur
Care n-ar fi cuviință ca să-l aibă un răsur;
Tu cam te pricepi la multe măestrii grădinărești,
Ș-astă roză ghimpi să n-aibă n-ai putea s-o altuiești?
— Ba să poate, împărate, — grădinarul a răspuns —
Și grădinăria are cîte un secret ascuns.
— Nu știu, — împăratul zise — asta este treaba ta,

Fă-l ca să-i lipsească ghimpii și un dar vei căpăta.

Grădinarul dar să duse, puse-ndată, altui,
Să se prinză și să crească îndestul se nevoi;
În sfîrșit el cu secretu-i a văzut c-a izbutit
Și mergînd la împăratul duse un fir înflorit;
Care-n mîna sa luîndu-l, foarte bine i-a părut
C-a putut să-l altuiască după cum a fost cerut,
Dar la nas cînd îl duse, zise către grădinar:

— Ce fel? Acum văz că n-are cel mai mic miros măcar!

Grădinarul îi răspunse: — Împărate, să trăiești,
Orce lucru firea-și schimbă cînd vei sta să-l altuiești,
Și nimic iar nu se poate ca să n-aibă vrun cusur,
Arburi, plante, flori și oameni, astfel și acest răsur,
Care or ca-ntîi să-nghimpe și să fie cu miros,
Or nici miros să n-aibă și să fie neghimpos.
Fiecare poartă cîte un răvaș în spate.
Pe al altuia îl vede și pe al său nu-l vede.
Fiecare să ține mai cuminte decît altul.
Fiecăruia i se pare că copilul său e mai frumos, d-ar fi cît de urîcios.

Și
Ce e frumos poartă și ponos.
Fiecare trage spuză pe turta lui
Lesne a judeca pe altul.
Că
Nu te pricepi să împarți un pai la doi boi.
Și că
Cu ce dascăl lăcuiește
Așa carte-alcătuiește.
Așa e lumea asta:
Rîde om de om și dracu de toți.
Dracu rîde de porumbe negre și pe sine nu se vede.
Gura lumii numai pământul o astupă.
Fiecare să leagă unde îl doare.

(Spun c-a fost odată un crai oarecare)

Spun c-a fost odată un crai oarecare
Ce avea din fire un nas foarte mare;
El își vedea bine cusurul ce-l are,
Dar tot gîndea cum că poate i să pare.
Supușii și alții, carii întrebase,
Că îi șade bine îl încredințase.
Căci cine-ndrăznește la unul mai mare
Să-i spuie de față cusurul ce-l are?
Tot pe acea vreme ș-în acea cetate
Era ș-o cocoană gheboasă în spate,
Ce o amăgise lingăii să crează
Că ea e în lume cea dintîie rază,
Cu poezii, versuri o încorunase
Ș-a se ținea zînă o înfumurase.
Aceasta se duse la craiul odată,
Cu alt oarecine avînd judecată,
Și văzînd că craiul hatîr ei nu-i face

Să vorbească-n parte-i după cum îi place,
Prerumpînd cuvîntul, zise cu mirare:
— Va—a—ai de mine, ce nas ai mare!
Pe craiul cu astă vorbă îl împunse,
Dar deocamdată nimic nu răspunse.
Ea însă părîndu-i că nu auzise
Între alte vorbe iară îi mai zise.
Craiul și aceasta o-nghiți cu noduri,
Ea nu-nceta însă de a-i da iar bolduri
Și mai zise iarăși: — Ce ciudat îmi pare!
N-am mai văzut încă astfel de nas mare!

Se înăspri craiul și zise: — Cocoană!
Știi că ești cu totul ciudată persoană!
Ce îmi tot spui mie că-mi e nasul mare
Și nu-ți vezi cocoașa ce-o porți în spinare?
Cusurul cel mare nu ți-l simți din spate
Și judeci p-al altui, el ț-e greutate.
Plecînd ea să meargă și ieșind în tindă,
Zise craiul iară, privind în oglindă:
— Nu a fost minciună ce a zis neștine
Că greu se cunoaște cineva pe sine!

2. Despre pedanți sau copilăroși

Despre pedanți sau copilăroși

Pomul se cunoaște din roadă
Și omul din mintea neroadă.
Că el
Nici în cap ce nu-ți pocnește
A vorbi se pomenește.
Și trîntește vorba,
Hodorog-tronc! ca o roată
De la o moară stricată.
Și
Tot înșiră la gogoși,
Spuind despre moși părоși.
Și
Vorbește neisprăvite,
La-nșiră-te mărgărite.
Adică:
Să ni se arate va
Că ar fi știind ceva.
Dar se cunoaște
Omul prost din vorbuliță

Și nuca din ușurință.
Pentru că
Judecata-i e oloagă,
Că-i lipsește-n cap o doagă.
Om în trup destul de mare
Și minte de copil are.
Știe vorbe să îndruge
Parcă tot la țîță suge.
Știe ca calul prost
Să ia hamul de rost.
E bătut la cap
Tocma ca un țap.
Știe sfătuiri să dea
Cît știe și baba mea.
Ar vrea să facă și el,
Dar nu știe în ce fel.
Și el rosti de să plăti.
Povestea ăluia:
Zile înșirate, fire încurcate,
Pînză rău țesută și vreme pierdută
S-o lovi, nu s-o lovi,
Na-ț-o frîntă că ț-am dres-o.
Unde chiorăște și unde lovește.
Cel copilăros totdauna.
Gîndește-n mintea-i adîncă
Numai el pîine mănîncă,

Și alții mănîncă paie
Ca vitele din copaie.
Dar însă
Vorba-n colțuri și rotundă
Fără cercuri se înfundă.

Povestea vorbii

Doi precupeți tineri se-ntovărășiră
Și după negoțu-și prin țară ieșiră.
Colindînd prin sate în lunga lor cale,
Odată-nserară la un sat p-o vale,
Și să mîie noapte au tras impreună
La o casă care le-au părut mai bună,
Unde-n bătătură le ieși-nainte
Un bătrîn de treabă și foarte de cinste.
Îi priimi bine, îi băgă în casă,
Și ei îi cerură întîi și-ntîi masă.
Zicîndu-i: — Tătuță! sîntem flămînzi tare,
Fă bine,-ngrijește de ceva mîncare.
Bătrînul le zise: — Ședeți, fiți în pace,
Că despre mîncare vom face ce-om face.
Pînă cînd dar masa moșul să le puie,
De vro veste nouă întrebă să-i spuie.
Vorbind una-alta cu toții-mpreună,
Ca și unii-alții cîndva cînd s-adună,
Ieșind din ei unul afară la treabă,

Moșul găsind vreme pe cellalt întreabă
Zicîndu-i: — Jupîne! voi frați sînteți poate,
Că vă văz prea bine semănînd la toate?
Tovarășu-i zise cu scîrbă într-însul:
— Aș! n-aș mai vrea frate să am și ca dînsul,
Că atît doar are, chip și trup ca omul,
Dar poți să-i dai paie ca și la tot boul.
Vorbind ei, sosește cel ieșit afară
Și îndată vorba între ei schimbară.
Puțin daca trece și acestlalt iese,
Moșul iarăși, care curios fusese,
Asemeni ș-acestui face întrebare:
— Jupîne! — zicîndu-i — frați sînteți îmi pare?
Că semănați, uite, la chip cu-ntregime,
Potriviți întocma și la înălțime.
Ș-acest iar răspune: — Ai greșală, tată,
Să-mi fie el frate n-aș vrea niciodată,
Că e măgar mare, care nu mai simte,
Să-i pui să mănînce tărîțe-nainte.

Auzind bătrînul aceste cuvinte,
Către unul-altul nedîndu-și ei cinste,
Se scoală îndată, caută copaie,
Merge și o umple pînă sus cu paie,
Mai ia încă una, se duce cu dînsa,

Apucă și pune tărîțe într-însa,
Și cu amîndouă intrînd el în casă
Le puse-nainte pe pat fără masă.
Ei, văzînd aceasta, îl întreb dodată:
— De ce ne pui aste înainte, tată?
— Poftiți, — el răspunse — că vă dau eu încă,
Boul și măgarul de aste mănîncă.
Iar ei începură-n ochi să se privească
Și unul de altul fața să-și roșască.

Bătrînul atuncea gura-și întremează
Și învățătura astfel își urmează,
Zicînd: — Copii tineri! rău să nu vă pară
De această glumă ce-o fac astă-seară,
Că, cît are omul în lume viață,
Tot mereu învață și nu se învață;
Și voi de aceasta aveți trebuință,
Numai d-ați lua-o cu bunăvoință.
Deși nu-s atîtă înțelept, cuminte,
Dar tot poci a zice două-trei cuvinte.
De sînteți tovarăși or frați, eu n-am treabă
Cum vreți puteți zice la cine vă-ntreabă.
Decît zic, e bine că omul vrodată
P-alt să nu defaime, să-i puie vro pată,
Și mai mult p-acela care-l însoțește

Sau altfel cu dînsu-mpreună trăiește.
Că cine-i de treabă cu prost nu s-adună,
Cinstea cu ocara nu pot fi-mpreună.
Cine își defaimă contovarășia
Își arată însuși necuviința.
Ca el prin urmare lumea-l prețuiește.
A umbla pe sine mai bun să se facă,
Defăimînd pe altul nu poate să placă.
Că e o zicală mai de toți vorbită:
„Omul la om trage și vita la vită.“
Atunci luînd moșul copăile date,
Le puse-nainte pîine și bucate
Și îi cinsti bine după cuviință,
Făcîndu-i el astfel greșala să-și simtă.
Carii cît trăiră tot îl pomeniră
Și aceasta însuși ei o povestiră.

3. Despre vorbire

Despre vorbire

Îmbucătura mare să-nghiți
Și vorba mare să nu o zici.
Deși
Îmbucătura cea mare
Se înghite cu-necare.
Căci
Vorbele celor mari sînt ca zmochinele de dulci,
Iar vorbele celor mici sună ca niște nuci.
Zice un înțelept:
Sau taci, sau zi ceva mai bun decît tăcerea!
Și
Dacă vei să trăiești liniștit, să nu vezi, să n-auzi, să taci.
Vorba-și are și ea vremea ei,
Iar nu să o trîntești cînd vei.
După proverbul turcesc:
Sioileiesem sioz olur, sioilemeiesem dert olur,
Adică:

De voi zice, vorbă să face, de nu voi zice, venin să face.

Și cum zice românul:

Limba vacii este lungă,
Dar la coada-și tot n-ajungă.
Și iarăși,
Sarea-i bună la hiertură,
Însă nu peste măsură.
Că
Unde este vorbă multă,
Acolo e treabă scurtă (puțină).
Totdeauna
Cine are limbuția,
E mai rea decît beția.
Unul ca acela
Parcă se pune la cioarbă
Una-ntr-altă tot să soarbă,
Asfel nu-ți dă pas de vorbă.
Pînă-și găsește să-i zică:
Stăi, că nu ț-e gura chioară,
Ține rîndul ca la moară.
Aici la rîșniță nu e,
Care cînd o vrea să puie.
Limbutul
N-are cine să-l asculte
Și el spune,-ndrugă multe.

Și
Silă de vorbă își face,
Tot să troncănească-i place.
Parcă
A mîncat picioare de găină
Ș-îl tot răcăie la inimă.
De aceea
Săracul n-are nici haină,
Nici la inimă vro taină.
Totdauna
Vorbele cele ferite
În piață și-n moară-s vorbite.

Povestea ăluia

Într-un oraș oarecare,
Ca și Bucureștiul de mare,
Unde lumea în piață iese
Și-ncoaci-încolo să țese,
Pintre cei ce vînd producte
Și fel de feluri de fructe,
Unde răsună haznale
Trîntindu-se pe tablale,
Unde unii iau, dau, număr,
Alții încarc braț, mîini, umăr,
Unde glasuri și guri multe
Nu stau să se mai asculte,
Vorbind orce-n gură mare,
Altul de ei habar n-are,
Unde mulți casc guri degeabă
Și de sănătăți să-ntreabă,
Aci și-eu ca lumea toată,
Într-o zi umblînd prin gloată
Ș-ascultînd cum vorbea unii

Cu glasuri mari, ca nebunii,
Văzui doi inși se-ntîlniră
Și cu zîmbet se opriră,
Căciulile își luară
Și asfel se salutară:
— Bună ziua, măi, neavere!
— Îți mulțumesc, dragă vere!
— Ce mai faci, cum îți mai pasă,
Sînt toți sănătoși p-acasă?
— Tari, mari, neavere, ca piatră,
Mănînc cenușe pe vatră.
— Dar tu, măre, dragă vere,
Ai de mîncare, de bere?
Cum o duci cu sărăcia?
Ce-ți mai face calicia?
— Sănătos voinic sînt, vere,
Și trăiesc după putere,
De sărăcie nu-mi pasă,
Că șade supt pat acasă,
Au ouat ș-acum clocește,
Ce-o vrea Dumnezeu sporește.
Și de multă datorie,
Umblu beat de bucurie.
— Ba ca să zici, măi neavere,
Vesel ești, or am părere?
— Dar or nu vezi? Ce pustie!

Tu o să mori în prostie.
Apoi, te uită la față
Și mă-ntreabă de viață.
— Ba te văz cu fața vie
Și, de deochi să nu-ți fie,
Ești la piele ca curcanul,
Galben de gras ca șofranul.
Dar ce mănînci de ți-e bine
Și ești numai os și vine?
Ce bucată îți priește,
Așa de te-ngălbenește?
— Și asta mă întrebi încă,
Nu știi omul ce mănîncă?
— Negreșit, nici fîn, nici paie,
Nici bea apă din copaie,
Ci mămăligă cu ceapă
Și un căuș, doi, cu apă.
— Ba, ba, vere, mă cam iartă,
Că nu ț-e fasolea hiartă,
Eu am mîncat, ce să cheamă,
Un mezelic de pastramă
Cu un dumicat de pîine,
De sînt patru zile mîine,
Și uite pe loc mă dete
La o pustie de sete;
Nu faci tu vrun fleac de cinste,

Ca să-mi ud măcar un dinte?
— Bucuros, cu voie bună,
Dar în buzunări nu sună,
Că croitorul, ovreiul,
Mi le-a cusut cu temeiul,
S-au spart păn' la săptămîna,
Făr' să bag într-înșii mîna;
Punga, care n-o am iară,
S-a bolnăvit d-astă-vară
Și-au ajuns într-o slăbire,
De nu-și poate veni-n fire.
Și dintr-asta, cum să vede,
Îți spui dreptul, de m-ai crede,
De cînd n-am văzut paraua,
I-am uitat cum e turaua.
— Tpiu! la dracu, pentr-o pungă
Țînuși un ceas vorbă lungă,
Aci în mijloc de cale;
Nu intrarăm colea-ncaile
La acea ospătărie,
Unde pe părete scrie:
„Azi bem și mîncăm bucate
Pe parale peșin date,
Și mîine, fără cîrteală,
Ospătăm pe cicăleală?“
Astfel zicînd, se-mbiară

Ș-a se ospăta intrară.
Mă făcui și eu cu treabă
Și-ntrai după ei în grabă,
Să văz ce-o să se urmeze
Și cum o să ospeteze.
Șezînd dar eu deoparte
Și ascultînd de departe,
Văz, ei după ce cerură
Mîncare și băutură
Și se săturară bine
De toate, cum se cuvine,
Au venit să-i socotească,
Ospățul ca să-și plătească.
Neaverea se scoală-ndată
Și pe perete arată,
Zicînd: — Domnule, azi scrie
Ca să bem pe datorie,
Fiindcă ieri fuse anul
De cînd trîntii colea banul,
De-ți plătii cum să cuvine
Și te-ai mulțămit de mine.
— Domnule, — birtașul zise —
N-ai înțeles cele scrise;
Ia mai citește o dată
Și vezi, zice ș-azi cu plată
Și iar ca ieri mai la vale

Că mîine fără parale?
— Jupîne, — zise neaverea —
Și orcum ț-o fi plăcerea
Și sporește cît de multe
Cui o vrea să te asculte.
Nu trebuia să-mi scrii mie
Vorbe cu iconomie,
Că fiecare cap n-are
C-al dumitale de mare,
Să judece cele scrise,
Că sînt după cum zici zise,
Ci pe șleau le înțelege,
Fără să le mai deslege.
Iacă eu unul sînt care
N-am înțeles ce tîlc are,
De aceea nici n-am vină,
Dumneata ești de pricină,
De venii făr' de parale
După scrisurile tale.
Că-mi este urît, nu-mi vine
Să port parale la mine,
Ba nici acasă în ladă
Nu-mi place bani să văz grămadă,
Ca și acum, bunioară,
Nu e în ea para chioară;
Dar cîntecul dumitale,

Fiindcă cere parale,
Și eu iar, deocamdată,
Ț-oi cînta ceva drept plată.
— Ce spui? — birtașul îi zise,
Strigînd (cum se necăjise) —
Să-mi cînți cîntece pe plată?
Bani, că te-ncaier îndată!
Eu am dat bani pe bucate,
Nimeni nu-mi dă pe cîntate;
Haide, zic, parale scoate,
De nu, te despoi de toate.
Neaverea sfecli de frică,
Gîndi, hai, îl ia de chică;
Și-ncepu cu binișorul
Să moaie pe negustorul,
Zicînd: — Jupîne, mă iartă,
Aici nu încape ceartă,
N-am plecat pe uș-afară,
Ca să mă iei la ocară;
Stăi, aici e învoială,
Noi să facem o tocmeală,
Să-ți cînt și, daca nu-ți place,
Atunci fă-mi orce-mi vei face,
Iar de-ți va fi pe plăcere,
Atunci n-ai nimic a-mi cere;
Am un cîntec, s-auzi numa,

E nou, făcut chiar acuma,
Ia să încep și ascultă,
Că nu e cu vorbă multă.
Așa el tuși dodată
Ș-începu să cînte-ndată:

„Toată vara fără treabă,
O pierdui ca un nerod,
Cîți umbla-nhaitați degeabă,
Eu eram cu ei pe pod.
Dacă mi să făcea foame,
Eu la masă mă duceam,
De la supă păn' la poame
Închinam și chef făceam.
Cîte basne firoscoșii,
Undeva spune-n vileag,
Și eu ca năbădăioșii
Alergam s-ascult cu drag.
Dacă mi să făcea foame,
Eu la masă mă duceam,
De la supă păn' la poame
Închinam și chef făceam.
Îmi plăcea la cîntecele
Să ascult; cînd auzeam
Frunză verde trei lalele,
Alți cînta, eu chiuiam.

Dacă mi să făcea foame,
Eu la masă mă duceam,
De la supă păn' la poame
Închinam și chef făceam.
Nu-mi venea să șez în casă,
Nici de lucru să m-apuc,
Lumea unde sta mai deasă,
Mă grăbeam iar să mă duc.
Dacă mi să făcea foame,
Eu la masă mă duceam,
De la supă păn' la poame
Închinam și chef făceam.
Cîțiva bani ce-aveam în ladă,
Să-i păstrez nu mai gîndeam;
Tot luam des din grămadă,
Cheltuiam, galant eram.
Carne cumpăram și poame
Și acasă le duceam,
Dacă mi se făcea foame,
Beam, mîncam și chef făceam.
Vreme bună pe cît fuse,
Eu la iarnă n-am gîndit;
Cînd din pungă tot se duse,
Iacă și ea a sosit.
Dacă mi să face foame,
Privesc masa cînd mă duc,

Nu e supă, nu e poame,
N-am o dată să îmbuc.
Ies pe poduri, viu acasă,
Văz ca și afară frig,
Nu e pîine, nu e masă,
N-am ce să fierb, ce să frig.
Nevasta acum îmi strigă:
„Bărbate, lemne, mălai“,
Pruncii: „pîine, mămăligă“,
Îmi zbier toți ș-îmi fac alai.“

Sfîrșind cîntecul, neaverea
Întrebă să-și dea părerea
De i-a plăcut cîntecelul,
Iar de nu, să-i schimbe felul.
Birtașul îi zise iară:
— Bani, bani, și curînd afară!
De cîntec nu-mi pasă mie,
Plătește-mi cu omenie,
Iar de nu, ieși cu necinste!
Ai înțeles de cuvinte?
Scoate colea pungulița,
Fă-o să-și caște gurița,
Să verse din gît dulci glasuri,
Soprani, secunde și basuri,
Să vezi cum mă-mpaci cu ele,

Iar nu cu seci cîntecele.
Neaverea nu zăbovește,
Ia punga ș-o descrețește
Binișor cu două dește,
Cîntînd vorbele aceste:
— Deschide-te, punguliță,
Cască draga ta guriță,
Răsună frumos din corde
Ale tale dulci acorde
Și scoate acele glasuri,
Soprani, secunde și basuri,
Birtașului cum îi place,
Ca cu mine să se-mpace.
El încă nu isprăvise,
Dar birtașul sărind zise:
— Ha, vezi, ast cîntec îmi place,
Asta pentru mine face,
Dar nu d-alde pierde-vară,
Fire-ai cu el de ocară!
La aste vorbe, neaverea
Sare îndată cu verea
Ș-apucă pe uș-afară,
Zicînd: — Ne plătirăm dară.

Este o zicală:
Boul se leagă de coarne și omul de limbă.

4. Despre vorbire iarăși

Despre vorbire iarăși

Din vorbă în vorbă, vorbă se deschide.
Din vorbă în vorbă iese adevărul.
Din vorbă se face fapta și din fapta vorba.
Cuvîntul e ca vîntul, nu să ajunge nici cu armăsarul, nici cu ogarul.
De multe ori limba taie mai mult decît sabia.
Limba oase n-are și oase sfărămă.
De aceea
Pune-ți frîu la gură și lacăt la inimă
Căci
Gardul are ochi și zidul urechi.
Vorba rea se duce ca glonțul.
Ce să naște p-întuneric trebuia să se vază la lumină.
Și boul are limbă mare, dar nu poate să vorbească.
De aceea
Taci, să-ți fie casa casă și masa masă
Glumele să-ți fie ca sarea-n bucate.

Ca să nu-ți zică cineva:

Vorbe bune dar nesărate.

Nu e meșteșug a găti mîncare, ci e meșteșug a o potrivi din sare.

Limba îndulcește, limba amărește.

Cu rîma mică se prinde peștele mare.

Vorba dulce mult aduce.

Povestea vorbii

Doi călători într-o vreme merindele isprăvind
Și lîngă un sat p-o vale cu caii lor poposind,
Zise unul: — Tu șezi, vere, și mai ia seamă de cai,
Că eu mă duc l-acea casă să cer o pîine încai,
Că d-alde alte bucate crez că aici nu gasim,
Ci cu ce vom putea astăzi să ședem și să prînzim.
Mergînd el, vede muierea în mîini cu un făcăleț
Stînd, judecîndu-și bărbatul cu răstiri, cu grai semeț;
Iar bărbatu-i se vîrîse pe supt pat, de frica ei,
Și se bocea cu glas mare, ca pruncii cei mititei.
Călătorul, de la ușă această scenă privind,
Între multa lui mirare zise muierii grăind:
— Ucigă-te crucea, drace! (Și se închina mereu.)

Ia stăi, femeie, așteaptă, ce faci, pentru Dumnezeu!

Cum poți tu să-ți bați bărbatul? Oaie e el, vacă, țap?

Au nu știi că el îți este dat ție să-ți fie cap?

— Tocma d-aceea — ea zise — de-mi voi bate capul eu,

Cui ce-i pasă? Că poci face ce voi vrea cu capul meu:

De-l voi lovi de perete or de vreun bolovan,

La aceasta n-are treabă să mă judece Nan, Bran;

Dar tu ce cauți aicea, ia cară-te din ăst loc,

C-apoi încarc făcăletul în spinarea ta pe loc.

— Am venit — el îi răspunse — ca să te rog de ceva,

să ne dai turtă or pîine, de vei fi avînd cumva,

Că am isprăvit merindea ce o aveam pentru drum,

Nici ață n-am tras prin gură de aseară pîn-acum.

— Piei d-aci! — zise muierea — dacă ai fost cerșetor,

Ce ai venit la casa mea să te faci judecător?

Și cu zicerea această, asupra-i se repezi,

Ca să-l facă mai cu poftă în acea zi a prînzi;
Care de nu fugea-ndată, precum venea ea să dea,
Vro cîteva făcăleţe în spinare-i grămădea.
Ducîndu-se el în fugă şi la celalt ajungînd,
Cîte i se întîmplase le spuse toate pe rînd;
Iar tovarăşul său rîse ş-îi zise: — Geaba trăieşti!
Nu ştii să te porţi, frăţie, cu firile omeneşti;
Şi cu tine mor de foame! Dar şezi tu, eu să mă duc,
Şi să vezi acum îndată bucate cum îţi aduc.
După ce zise el asfel, plecă ş-acolo mergînd
Găsi pe muierea încă pe bărbatu-şi judecînd.
Stînd el şi privind din uşă, zise: — Ba prea bine, zău!
Eşti bună de-l laşi să plîngă ş-îngădui să-ţi stea buzău;
Dar nu ca la satul nostru, cînd îl vede supt pat tras,
Ţi-l îmboldeşte ş-îl bate pănă nu mai scoate glas,
Ba încă îi porunceşte şi îi zice hotărît
Să-i cînte şi cocoşeşte cum stă acolo vîrît.
Cum îl auzi muierea, lăsă acel făcăleţ
Ş-începu să-l îmboldească cu un băţ mai

lunguleț,
Dînd și strigînd către dînsul: — Dar nu taci, mă, n-auzi tu?
— Nu tac, fă, nu — el răspunse către ceea ce-l bătu —
Că nu-s muiere ca tine, ci-s inimă de voinic,
Bate-mă oricît îți place, că asta eu tot o zic.
— Iartă-l, — îi zise streinul — e sirmanul nătărău!
Nu știi că este o vorbă, degeaba bați fierul rău!
Tu îi zici rasă, el tunsă, și niciodată nu poți
Prostia cea din născare din capul lui să o scoți.
Pe cînd zicea el acestea, femeia stînd și-ascultînd
Se-ntoarse către bărbatu-i și-îi zise cu cuvînt blînd:
— Ai văzut tu om de treabă, cuminte și înțelept?
Ai auzit vorbe bune? Asculți cum judecă drept?
De ce nu avesei, Doamne, parte d-astfel de bărbat,
Să mă las el să mă bată, iar nu eu să stau să-l bat?

Văzînd streinul acuma că femeia s-a-mblînzit,
Socoti că este vremea să-și capete de prînzit
Și-îi zise: — Te-aș ruga, dragă, de ți să-ntîmplă cumva
Vro bucățică de pîine, or turtă, or altceva,
Să-ți faci pomană cu mine, că și-aseară n-am cinat,
Am avut ceva merinde, dar cu drumul s-au mîncat.
— Bucuros, ea îi răspunse și scoase turta pe loc,
Îi dete totdeodată și friptura după foc.
— De vei — urmă ea a-i zice — aici să ședzi să prînzești,
Îți dau lapte dulce, acru și zmîntînă de poftești.
— Ba, ba destul — el îi zise — și îți foarte mulțămesc,
Calu-mi este la pășune și-acolo merg să prînzesc.
Așa el de la femeia prînzulețul cîștigînd
Și la tovarășul care îl adăsta ajungînd,
— Iacă prietine, — zise — dacă știi cum să te porți,
Bucățica chiar din gura lupului poți să o scoți.

De aceea zice:

Cu o lingură de miere mai multe muște prinzi decît cu o bute de oțet.

Nu te amesteca nepoftit în vorba altora.

Că

Nepoftitul scaun n-are.

Unde nu-ți fierbe oala, nu-ți băga lingura.

Nu te amesteca ca mărarul în toate bucatele.

De multe ori gluma înjură muma.

Și

Gura aduce ură.

Nu vorbi pe dintregul ca baba chioară.

Că să găsește vreunul de

Îți umflă ceafa de pumni și spatele de ciomege.

Și

Pîn' la împăratul, rabzi încăieratul.

Ș-apoi

Bătaia și ocara nu se întoarce niciodată.

Șarpele, pînă nu-l calci pe coadă, nu să-ntoarce să te muște.

Furnica cît e de mică și tot, dacă o calci pe picior, capul își rîdică și te pișcă.

Însă

Să vorbească și nea Chilom, că și el e om.

Toată paserea pe limba ei piere.

(O slugă flecară pe unde slujise)

O slugă flecară pe unde slujise
Toți tot îl bătuse și tot îl gonise,
Încît dintr-aceasta prea rău ajunsese,
Hainele pe dînsul toate să rupsese.
Un negustor astfel portul prost văzîndu-i,
Odată-ntîlnindu-l l-a-ntrebat, zicîndu-i:
— Ce o fi pricina de nu-ți merge bine?
Că eu te știu încă de copil pe tine,
Bețiv, curvar nu ești, cărți nu joci, îmi pare,
Cum putuși ajunge-n așa proastă stare?
De ce nu-ți vîri capul la vrun om de treabă
Și tot umbli razna pe drumuri degeabă?
— Jupîne, — el zise — nu-mi e altă vina
Decît căci spui dreptul e toată pricina.
Minciuna nu-mi place, vorbesc adevărul.
D-aceea orunde mă pisez ca mărul
Și mă dau îndată pe poartă afară,

De nu-mi găsesc locul și pacea în țară.
Îi zise lui omul, auzind aceste:
— Că spui adevărul nici un rău nu este,
Așa slugă mie chiar îmi trebuiește
Și de vei, d-acuma vin' de te tocmește.
Să tocmiră-ndată și se învoiră,
În două-trei vorbe zapisu-ntăriră.
Deci îl luă omul ca să-l procopsească
Și plecă cu dînsu-n piață să tîrguiască.
Cumpără, îi dete un codru slănină
Și într-o hîrtie puțină făină,
Zicîndu-i: — Na, du-le acestea acasă
Și ză să gătească ceva pentru masă.
El, dacă se duse la a sa stăpînă,
Să uită la dînsa, dîndu-i-le-n mînă,
Și văzînd că cată cam pieziș din fire,
Începu să-i zică ei și să se mire:
— Aolio! cu cauți chiar ca o găină,
C-un ochi la făină și alt la slănină!
Ea cum îl aude, luînd furca, sare
Ș-îl încarcă bine cu ea pe spinare,
Strigînd: — Auzi vorbă! auzi fleac odată!
Tocma un ca tine de min' joc să-și bată!
Afară! afară! slugă blestemată,
Să nu-mi calci în curte, că-ți sparg capu-
ndată.

El fugind pe poartă în drum se oprește,
Iacă și stăpînul său îl întîlnește.
Îl întreabă: — Ce e? Că l-a gonit zise,
Scărpinîndu-și locul unde îl lovise.
— Dar de ce pricină? — stăpînul întreabă —
Pe bună dreptate, or așa, degeabă?
— Văz eu, — el răspunse — e cum se vorbește:
Cine spune dreptul loc nu-și mai găsește.
Auzind stăpînul din ce i-a fost plînsul,
Începu să zică asfel către dînsul:
— Ba nu-ți e, sirmane, niminea de vină,
Ci gura-ți, flecara, este de pricină;
Să spui adevărul altă să-nțelege,
Nu de unul ș-altul omul să se lege;
Gura ta te bate ș-o să te mai bată
Daca ea îți este flecară odată.

5. Despre minciuni și flecării

Omul care e flecar
Troncănește ca un car.
Îl auzi numai:
Hodorog-tronc! vorba îndată,
Ca moara cînd e stricată.
El
Pentr-un șoarece se-nnoadă
Și jură că n-are coadă.
Și
Încornorează țînțarul
De ți-l face cît magarul.
Sau
Vei, nu vei, el cu d-a sila
Face musca cît camila.
Și
Purecile cînd îi place
Cît un elefant1 îl face.
Da însă
Cu minciuna or prînzești, or cinezi,

Pe amîndouă nu le închelbezi.

Căci
Vremea cu încetul poate
Să le descopere toate.
Și mai vîrtos
Minciuna are și ea pe unde să trece.
Povestea ăluia:
Umblă la grădinar crastaveți să vînză,
Și lui de dînșii îi este acră rînza.
Minciuna ca glonțul în apă se afundă
Și îndată ca frunza iese în undă.
Și
Sulița orșiunde
Nu să poate ascunde.
Dar însă
Mincinos pe mincinos nu poate înșela.

Povestea vorbii

Un mincinos stînd odată zise altui mincinos:
— Prietine, vezi tu turnul acel nalt și luminos?
— Da, acesta îi răspunse; și iar îl întrebă el:
— Dar vezi tu tocma în vîrfu-i cum umblă un șoricel?
— Ce mai minciună cu coarne, — zise prietinul său —
Că eu abia zăresc turnul, necum șorecelul tău;
Însă îl auz prea bine cum umblă-n tropot, încît
Parc-ar bubui o tobă ș-ar avea clopot la gît.
— Te crezi acel îi răspunse, văzîndu-se înfundat,
Fiindcă nu-și găsi omul cu minciuni de înșelat.
După proverbul ce zice:
A umblat cît a umblat,

Dar acum i s-a-nfundat.

(Un împărat mare către răsărit)

Un împărat mare către răsărit,
Care în vechime a fost prea vestit,
Avînd moștenire de la moși-strămoși
Un inel în deget din cei mai prețoși,
A căruia piatră făcea la minuni,
Tămăduia boale, vindeca nebuni;
D-aceea-mpăratul purtîndu-l cu drag
Și fiind în toartă puțintel cam larg,
Jucîndu-i în deget, într-o zi căzu
Cine știe unde, și el nu văzu;
După ce-n palatu-i cătînd obosi
Și nu fu putință de loc a-l găsi,
Puse om îndată cu un trîmbițaș
Ca să publiceze strigînd prin oraș
Cum că împăratul, pe uliți umblînd,
A pierdut inelul, din deget căzînd;
Și acela care îl va fi găsit

Cu-mpărătește daruri va fi dăruit,
Îi va da și aur orcît va voi
Și c-un palat mare îl va dărui.
Acestea pristavul pe cînd le striga
Și lumea s-auză spre el alerga,
Un cîrpaci de cizme prea sărac fiind,
Care aci-n piață sta-n-tr-un colț cîrpind
Și copii o spuză împrejuru-i stînd,
Precum și nevasta-i cu dînșii șezînd,
Așteptau să vie niscai vechituri
Și să ia parale după cîrpituri,
Ca să nu mai țipe, să cumpere pîini,
Pre toți să-i împace, dîndu-le prin mîini;
Auzind atuncea pre pristav strigînd,
Ș-împrejur copiii de foame plîngînd,
Le dete o gură să tacă din plîns,
Să-nțeleagă lumea pentru ce s-a strîns,
Ș-în urechi sunîndu-i că publicuiesc
De inel și darul cel împărătesc,
Începu să strige: — Nu mai publicați,
Eu îl știu inelul, nu-l mai căutați.

Ei cum aud gura-i, cu toți îl apuc
Și la împăratul îndată îl duc.
Iubita-i nevastă-n urma lor să ia,
Să roagă să-l lase, zicînd, vai de ea:

— N-ascultați la gura-i, nu credeți de el,
Că nimic nu știe de acel inel.
Ei însă la vorba-i nici n-au ascultat,
Ci la împăratul l-au înfățișat,
Zicînd că acesta a mărturisit
Precum că inelul el l-ar fi găsit.
Iar cîrpaciul care era cu acești,
— Împărate! — zise — mulți ani să trăiești,
Nu că-l știu inelul, nici l-am găsit eu,
Ci-l poci ghici numai cu zodiacul2 meu:
Să ți-l spui anume cine l-a găsit
Din minutu-n care din degști ț-a lipsit,
Decît nu să poate să-ți ghicesc pe loc,
Ci patruzeci de zile cer să-mi dai soroc
Și pe toată ziua să-mi dai și tain (mertic),
Adică pe lîngă pîine, rachiu, vin,
Ș-un gîscan cu varză, gras, fript la coptor,
Atît docamdată îți cei ajutor;
Ș-în sorocul care îl orînduiesc
Cu încredințare hoțul ți-l ghicesc.
Acestea dar cereri care le-a propus
Porunci-mpăratul ș-în faptă s-au pus;
Rîndui pe unul regul-a păzi
Să-i ducă merticu-n fiecare zi.
Și mergînd cîrpaciul la bordeiul său,
Începu nevasta să-l ție de rău,

Zicînd: — Vai de tine! Ce-ți veni să lași
Să țipe de foame bieții copilași,
Să sari ca nebunii, în nevoi să-ncapi,
Să-ți răpui viața și mormînt să-ți sapi?
Că-n urma veniră mușterii vreo trei,
Avînd să-și cîrpească, parale să iei.
El curmîndu-i vorba: — Ci ia taci, — i-a zis
—
„Cine ce-o să tragă, la cap îi e scris“;
Taci de cîrpăcia cu al ei venit,
Sînt sătul de dînsa, ea m-a-mbătrînit;
De azi înainte nu-mi suna-n urechi
Ca să-mi cîștig pîinea din cîrpituri vechi;
Cîrpaci nu-mi mai zice, ci zi-mi ghicitor,
C-o să mănînci gîște fripte la coptor;
Că-n toată viața am muncit mereu
Ș-un gîscan cu varză n-am mîncat și eu,
Dar cum zisei astăzi că știu să ghicesc,
Cîștigai merticul cel împărătesc;
Patruzeci de zile soroc am cerut
Să ghicesc inelul care l-a pierdut.
Îi tăie ea vorba: — Dar ce, nebun ești?
Și de unde naiba știi tu să ghicești?
Tocma pe-mpăratul s-amăgești te pui,
N-ai gîndit că viața o să ț-o răpui?

— Tocma chiar d-aceea — îi răspunse el —
Voi să-mi fie moartea prin acel inel,
Că ce-mi e folosul dacă am trăit,
Alt decît necazuri, ce am dobîndit?
Ca sărac necazuri iarăși o să strîng,
Știu că nu voi rîde, ci tot o să plîng;
Decît s-am viață patruzeci de ani,
Jinduit de toate ca un fără bani,
Patruzeci de zile mult mai mult plătesc,
Cînd vor fi trăite după cum doresc;
Așadar vro jale n-o să am că mor
Mîncînd fripturi grase, ca un ghicitor.

Și pentr-o mîncare — îi răspunse ea —
Te lepezi de suflet, lași dracii să-l ia?
Pentru o friptură pe Dumnezeu lași
Și fără de milă pe ăști copilași
Să umble pe drumuri flămînzind sirmani
Și să te blesteme cît vor avea ani?
— Ia lasă, nevastă, — îi răspunse el —
Poate să va-ntoarce roata în alt fel,
Patruzeci de zile avem la mijloc,
Cîte nu să schimbă pînă la soroc?!
Tatăl meu în viață cînd orce făcea,
Îl auzeam numai că sta și zicea:
„Cînd va vrea norocul să-și întoarcă pasul,

Nu aduce anul ce aduce ceasul.“
Așadar (zic poate) va da Dumnezeu
Cumva să-l găsească, și iacă scap eu.

Cînd vorbea cîrpaciul cu nevasta sa
Și gîndea la gîște fără a-i păsa,
Vizirul atuncea prea era-ngrijat
Pentru ghicitorul care s-a aflat,
Căci găsind inelul unul din slujbași,
Au putut să-l vază și alți vro cîțivași,
Mai pe urmă ș-altor dacă l-arătat
Mergînd la vizirul cu toții l-a dat,
Patruzeci la număr fiind toți acești
Supt vizir al curții cei împărătești;
Îndată vizirul la toți daruri dînd
Îi și sfătuise, către ei zicînd:
— Să tăceți ca muții dintr-acest minut,
Cin’ vă-ntreabă, ziceți: nu știu, n-am văzut.
Pentru că inelul, după cum era,
Să-l mai dea din mîna-i nu se îndura.

D-aceea vizirul era prea-ngrijat
Pentru ghicitorul care s-a aflat,
Nu cumva să spuie că acel inel,
Slujbașii găsindu-l, e ascuns de el.
Și așa vizirul la întîia zi

Rîndu-i dintr-înșii a se repezi
Un slujbaș d-aceia l-acel ghicitor,
Să-i ducă gîscanul cel fript la coptor
Și să vază dacă zice vrun cuvînt,
Căci nu-i venea parcă să dea crezămînt
Că va fi cîrpaciul vreun ghicitor,
Trențeros văzîndu-l ca un cerșetor.
Mergînd dar trimisul cel dintr-acea zi,
Cum intră pe ușe, alt nu auzi
Decît zise numai: — Iacă-n căpătîi
Ne veni pe ușe numărul întîi,
Și păn' la patruzeci, numărul bătrîn,
Trei zecimi și nouă încă ne rămîn.
Adică cîrpaciul asta o zicea
Numărînd gîscanii carii aducea.

Dar trimisul altfel vorba i-a-nțeles,
Ca cel cu pricină fiind mai ales;
Și mergînd îndată foarte îngrozit
Vizirului spuse că: — Am auzit
Zicînd eu sînt unul ce știu de inel
Și treizeci și nouă încă știu de el,
Și că din acești toți care mai rămîn,
Tocma cel din urmă este mai bătrîn.
Auzind vizirul pe acest trimis
Cum că ghicitorul în astfel a zis,

A crezut îndată cum că negreșit
Ghicitorul este mag desăvîrșit;
Și cuprins de groază stînd tot se gîndi
Ce o să se-ntîmple de s-o dovedi,
Cum că împăratul pe el și pe toți
O să-i pedepsească ca pe niște hoți;
Socotind acestea, se înfiora
Și în neodihnă prea mare era;
Dar ca să se-ncrează și mai cu temei,
A doua zi altul trimise din ei
Să ducă gîscanul cel fript la coptor
Și să fure vorba de la ghicitor.
Deci mergînd trimisul ș-în casă intrînd,
Auzi îndată cîrpaciul zicînd:
— Ei iacă, nevastă, și numărul doi
C-a venit cu cinste în casă la noi:
Din patruzeci dară dacă îi scădem,
Treizeci și opt tocma încă mai avem.
După ce se-ntoarse și acest trimis,
Vizirului spuse: — Iacă ce a zis,
Că am rămas tocma treizeci și opt noi,
Ș-am intrat în casa-i pîn-acuma doi.

Auzind vizirul și acest cuvînt,
Și fără-ndoială dîndu-i crezămînt,
După proverbul ce zice:

„L-a mai îngrozit o toană.“
„I s-a făcut fața ca pământul.“

„A-ngălbenit ca turta de ceară.“
C-acel care
„Să știe cu cuiul la inimă.“
Zicînd:
„S-a îngroșat gluma.“
„Și de este glumă, dar nu e bună.“
Deci,
Hotărî vizirul ca a treia zi
Să vază și însuși ce va auzi,
Și de gînduri multe tot fiind muncit,
Toată nopticica de loc n-a dormit;
Iar de ziua-ndată cum s-a luminat,
În necunoscute haine s-a schimbat,
Și, luînd gîscanul cel fript la coptor,
Se duse cu dînsul el la ghicitor.
Ghicitorul iarăși ca și pîn-aci,
Cum intră vizirul, capul își suci
Și văzînd gîscanul în gheveci adus,
Aburit, fierbinte ș-înaintea-i pus,
Zise: — Iacă astăzi să făcură trei,
Și treizeci și șapte mai avem din ei,
Pîn-o veni vremea sorocului meu
Să ghicesc inelul, bun e Dumnezeu.

Auzind vizirul, negreșit gîndi
Că taina ascunsă o va dovedi,
Ș-începu a zice: — Jupîn ghicitor!
Eu te văz prea bine că ești știutor,
Dar sînt la mirare de ce prelungești
Și nu vrei îndată lucrul să-l ghicești.
— Și eu mă mir singur — îi răspunse el —
De tăinuitorul acelui inel,
Cum de prelungește ș-îl ține ascuns,
Sau cum i se pare că va da răspuns
Cînd mîine-poimîine îl voi spune eu,
Oare nu gîndește că-i va fi cu greu?
Eu n-am vrut dodată să-l arăt, gîndind
Că-l va scoate singur, vremea prelungind.

Iar vizirul care sta ca slujitor:
— Prea bine faci, — zise — jupîn ghicitor.
Dar dacă, spre pildă, ar veni cumva
Să-și dea taina ție-n vrun fel cineva,
Adică să-ți spuie că ar fi găsit
Undeva inelul și l-a tăinuit,
Și acum de frică ar voi să-l dea,
În vreo pedeapsă spre a nu cădea,
Vrun mijloc ai face ca să nu-l vădești,
Făr-a-i spune fată și să-l izbăvești?

— O, Doamne! — răspunse bunul ghicitor —
Eu o știu pricina, frate slujitor,
Și tocma d-aceea vremea prelungesc,
Că îmi este milă lumea să muncesc;
Dar puteam inelul să-l ghicesc pe loc
Și băgam d-atuncea pe mai mulți în foc;
Ci crez omenirei, că om sînt și eu,
Și greșim adesea toți lui Dumnezeu;
Dar el ne așteaptă să ne pocăim,
Nu ne pedepsește-ndată cum greșim,
Într-acest chip nouă pildă vrînd a da
Că și noi asemeni să putem răbda,
Și cu bunătate să ne folosim,
Să nu grăbim rău-n grab să-l pedepsim.
Umilit, vizirul zise către el
(Scoțînd totdodată și acel inel):
— Iată dar inelul, că l-am găsit eu,
Și mă-ncrez în tine ca în Dumnezeu;
Ți-l dau d-acu-n mînă făr' să mă sfiesc
Ș-o pungă de galbini iacă-ți dăruiesc,
Să faci cum vei face să nu mă vădești,
Că eu sînt vizirul cu care vorbești,
Și încă mai multe daruri o să vezi.
Num-această taină-n tine s-o păstrezi;
Îi vei da inelul or în ce chip știi
Și cu mine d-astăzi prieten să fii.

Îi zise cîrpaciul: — Banii poți să-i lași,
Să mîngîi cu dînșii acesti copilași,
Iar inelul ține-l în păstrarea ta
Ș-în ce chip vom face îți voi arăta.
Numai de-mpăratul des seamă să bagi
Cam ce fel de lucruri mai mult îi sînt dragi,
Adică ce vite în curtea sa sînt,
Sau ce fel de păsări plăcerea-i încînt.
Răspunse vizirul: — Să-ți spun și acum:
Alte la plăcerea-i nu sînt nicidecum,
Decît în grădină lebăde avînd,
Merge, le privește cu drag cînd și cînd.

— Vezi, în ele,-ntr-una — îi răspunse el —
Vei băga pe gîtu-i pierdutul inel,
Însă tocm-atuncea cînd ț-oi zice eu,
Aproape de ziua ghicitului meu;
Și făcînd aceasta după cum îți zic,
Să nu mai ai grije mai mult de nimic,
Rămîne asupra-mi orșice cuvînt,
Te-ncrede pe mine, că copil nu sînt.

Deci plecînd vizirul de la ghicitor,
Împăcat de gîndul cel îngrozitor,
Păzi ziua, ceasul cel orînduit
Să bage inelul cum l-a sfătuit:

Și cînd fu cîrpaciul chemat la palat
Și la împăratul s-a înfățișat
Zise: — Împărate, mulți ani să trăiești,
Am ghicit inelul prin zodii cerești;
Nu e de om însă în vrun fel aflat,
Ci-ntr-o zi-n grădină cînd te-ai preumblat
Ț-a căzut din deget de nici n-ai simțit
Ș-o lebădă-ndată de jos l-a-nhgițit.
Zîmbi împăratul vorba-i ascultînd
Ș-îl întrebă iarăsi, cu blîndeți zicînd:
— Prea bine, să poate să nu fi simțit,
Dar vei putea spune care l-a-nghițit?

Răspunse cîrpaciul: — Mai mult dintr-atît
Nu poci, împărate, să-ți spui hotărît,
Căci una cu alta seamănă-ntr-un fel,
Destul că la una e acel inel.

Porunci-mpăratul să taie de rînd
Și să le despice, în ele cătînd;
Tăind slujitorii cum a poruncit,
Să găsi inelul care s-a ghicit,
Și de bucurie bunul suveran
Pe cîrpaciu-ndată îmbrăcă-n caftan,
Și încălecîndu-l pe un armăsar
Care și p-acesta i l-a dat în dar,

Cu cinste, cu pompă l-au dus omenit
La palatul care i-a făgăduit.

Deci scăpînd cîrpaciul de traiul cel rău
Și trăind domnește în palatul său,
Cu averi destule și cu bogății,
Să vesti de dînsul l-alte-mpărății,
Cum că-n toată lumea nu poate fi alt
Ca el să ghicească așa de înalt.

Tot în acea vreme un alt impărat,
Care cu hotarul era-nvecinat,
Pierduse din pieptu-și la primblarea sa
O cavalarie și nu o găsea;
Căruia îndată cum i s-a vestit
Despre ghicitorul cel prea procopsit,
Trimise scrisoare c-un tatar aci,
Poftindu-l să vie și lui a-i ghici
Și pre împăratul rugînd a-l lăsa,
Arătînd pricina și paguba sa.

Ajungînd tatarul l-acest împărat
Și pe loc scrisoarea cum i-a-nfățișat,
Trimise îndată pe un slujitor
Și chemă să vie-naltul ghicitor,
Căruia îndată îi și porunci

Ca fără zăbavă să mearg-a ghici,
Și chiar curierul care a venit
Conductor să-i fie la călătorit.

Plecă ghicitorul cu acel tatar,
Dar prea trist cu totul și plin de amar,
Mirîndu-se-n sine cu ce meșteșug
Ș-acolo să-ntoarcă vreun vicleșug;
Nu contenea ziua, noaptea, a gîndi,
Ce să facă dacă să va dovedi

Că n-are știință și e un om prost
Și prin viclenie în cinste a fost;
Socotind acestea, se călătorea
Ș-își veștejea fața de inimă rea;
D-altă parte iarăși vedea pe tatar
Stînd și el pe gînduri și oftînd amar
Și i să părea că lui îi ajuta,
Cu dînsul dodată văzînd că ofta,
Și ca cînd pe dînsul tot îl tînguia,
Știindu-i sfîrșitul care o să-l ia.

Asfel împreună ei călătorind
Ș-în poarta cetății aproape viind,
Aci cu-ntîmplare dînd ei printr-un lac,
Să răsturnă-ntr-însul micul lor olac

Și să-nnomoliră atît de urît,
Încît să umplură mai pînă la gît;
Acum ce să facă? La o casă trag,
Și stînd se dezbracă d-anteriu, nadrag.
Pun pe o femeie, le spală pe loc,
Le-ntinde la soare toate într-un loc;
Le venea să rîză d-astfel de voiaj,
Dar de întristare nu avea coraj,
Să primbla prin curte cu ochii în jos
Și el și tatarul să uita mijos.

Astfel ghicitorul pe cînd se primbla
Privind că ceacșirul vîntul îl umfla,
Începu să zică: — Ei, ceacșir, ceacșir!
Te primbli tu acuma, te mîndrești în șir,
Dar te-oi vedea mîine cum te vei umfla
Și care răspunsuri le vei răsufla.
El zise acesta, dar bietul tatar,
Ce a fost anume Ceacșir chemat chiar,
Căzu la picioare-i, cu amar plîngînd
Și cu rugăciune către el zicînd:
— O, prea înțelepte jupîn ghicitor!
Aibi milă de mine, fii îndurător,
Nu aduce pîră pentru capul meu,
Că cavalaria am găsit-o eu,
Ș-avînd pietri scumpe mi-a dat a gîndi

S-o ascunz, că poate nu s-o dovedi;
Și văzînd c-acuma pe nume mi-ai zis,
M-ai trezit îndată tocma ca din vis,
Dîndu-mi a cunoaște că geab-o ascunz,
Cum că tu ghicind-o eu ce-o să răspunz?
Ci îți fă pomană, nu mă arăta,
Na cavalaria d-azi în mîna ta,
Și cînd te va pune ca să i-o ghicești,
Fă-te că o cauți cumva ș-o găsești.

Văzînd ghicitorul ce nici n-a gîndit,
Îi înflori fața și i s-a-nzîmbit,
Zicîndu-i: — Ceacșire, — către curier —
Eu știam pre bine chiar d-alaltăieri
Că cavalaria e în mîna ta,
Dar n-am vrut d-atuncea a mă arăta;
Cu toate aceste, bine ai făcut
De o spuseși singur și n-o ai tăcut;
Și îmi este milă, nu voi să te spui,
Ce-o să-mi folosească dacă te răpui?
Ci numai îmi spune, de vei ști cumva,
De are-mpăratul amor la ceva,
Însă dintre vite, precum cîini, pisici,
Sau niscaiva păsări, dar mari, nu prea mici.
— Da, — el îi răspunse — are un cățel
Și de drag ce-i este umblă tot cu el.

— Așadară — zise către curier —
Eu, mergînd, trei zile soroc o să-i cer,
Și pînă atuncea tu or în ce fel
Vei pune prin taină mîna pe cățel
Și cavalaria-n grab numaidecît
Cu ceva unsoare să i-o-ndeși pe gît;
Ș-apoi fii în pace, grije să nu ai,
Că n-ai pentru dînsa răspuns să mai dai.

Isprăvindu-și sfatul, luînd s-a-mbrăcat,
S-au pus în trăsură și iar au plecat,
Și unul și altul bucurați acum
Sfîrșiră-ntr-o clipă rămasul lor drum,
Și sosind dodată veseli la palat,
Mergînd la-mpăratul s-au înfățișat.
Împăratul, care era doritor
Să vază-n persoană p-acest ghicitor,
Cum îl văzu-ndată mult s-a bucurat
Ș-îl trimise-n pompă la un alt palat,
Să se odihnească cîtva timp aci
Ș-în urmă să-l cheme lucrul a-i ghici.

Iar tatarul care era îngrijat
Pînă să se vază de belea scăpat,
Păzind, găsi vreme pe cățel să-l ia
Prin salon în brațe spre a-l mîngîia,

Și cavalaria el numaidecît,
Gura-n grab căscîndu-i, i-o dete pe gît;
Dup-aceea-ndată să duse ca-n zbor
Și isprava-și spuse către ghicitor.

Sosind dară ceasul să fie chemat
Și adus cu cinste ghicitorul nalt,
Cum și toți miniștrii într-această zi
Viind s-adunase spre a-l auzi,
Ghicitorul nostru gura ș-a deschis
Și către-mpăratul în astfel a zis:
— Slăvite-mpărate, mulți ani să trăiești
Ș-în zile senine să îmbătrînești;
Iar pentru ghicirea ce sînt chemat eu,
Astfel să arată în zodiacul meu,
Cum că ai un cîine aici în palat
Și cavalaria de el s-a mîncat;
Care și acuma e-n stomahul său,
Și de dînsul poate să vă pară rău,
Că-n alt chip s-o scoateți din el nu puteți
Decît fără milă de vreți să-l tăiați.

Cît era-mpăratul mult de bucurat,
Pe atît de tare acum s-a-ntristat
Cînd auzi-ndată zicînd de cățel
Că cavalaria să află în el.

Ar fi dat în sumă ce i-ar fi cerut
Numai pe cățelul să nu-l fi pierdut,
Că era un cîine care mult făcea,
El știa ca omul orce îi zicea,
La săltări și jocuri pereche n-avea,
D-aceea-mpăratul prea mult îl iubea;
Să muncea de gînduri ce a hotărî,
A lăsa cățelul, or a-l omorî!
Sta la îndoială, nu să împăca,
Nu crede-așa lucru cîine a-l mînca;
Dar să-ntorcea iarăși cu un cuget alt,
Că de unde știe cum s-o fi-ntîmplat,
Și răspunzînd zise către ghicitor
C-un cuvînt stătornic și hotărîtor;
— Dar dacă în cîine nu o voi găsi,
Priimești cu moarte a te pedepsi?
— Capu-mi să se taie, — îi răspunse el —
De nu vei găsi-o acum în cățel.
Atunci împăratul chemă pe gelat
Și dete pe cîinele nevinovat
Să-l junghe îndată ca p-un mielușel,
Cum și despicîndu-l să caute-n el;
Care totodată porunca-mplinind
Și cavalaria într-însul găsind,
Să miră-mpăratul, rămîind uimit
Pentru ghicitorul cel prea procopsit,

Cum putu el astfel numa-ntr-un cuvînt
Să ghicească lucrul tocma ca un sfînt!
Pentru care foarte mult îi mulțămi
Și bogate daruri dîndu-i îl cinsti.

La plecarea-i însă din palat de sus,
Tatarul atuncea care l-a adus,
Parcă îi șoptise la ureche drac,
Și o vulpe vie băgînd într-un sac,
O puse la scară ș-în grab alergînd
Drept la împăratul, îi spuse zicînd:
— Îmi pare,-mpărate, c-acest ghicitor
Un prost o să fie și amăgitor,
Ci am pus o vulpe la scară-ntr-un sac,
Vrînd un haz să faceți, glumă să vă fac,
Și d-aveți plăcere, puteți întreba,
Să vedeți, ghicește ce este au ba?

Împăratul dară fiind îndemnat,
Ca spre o cercare l-a și întrebat,
Zicînd: — Filosoafe, vei putea ghici
Ca ce lucru este în ăst sac d-aci?
Iar el, clătind capul cel de tot prostesc,
Ș-a zis singur luișI proberbul obștesc:
„Ai umblat tu, vulpe, pe cît ai umblat,
Dar tocma acuma ți s-a înfundat!“

— Bravo! — împăratul zise către el —
Ai ghicit, așa e, mergi sănătoșel.

Deci dar ghicitorul la țara-i plecînd
Și daruri cu sine multe aducînd,
Cum sosi, îndată la palat s-a dus
Și la împăratul scrisoarea au dus,
În care scrisese cellalt împărat
Despre ghicitorul cîte s-au urmat,
Ș-îl lăuda foarte că e procopsit,
Cum ș-în ce chip toate frumos i-a ghicit.

D-aci ghicitorul la casa-i mergînd,
Spuse întîmplarea nevestii pe rînd,
Și șezînd cu dînsa la vorbă și sfat
Își deteră planul în chipul urmat,
Zicînd: — Întîmplarea ne-a făcut bogați,
Cu bani, cu avere și destui argați;
Acest noroc însă care l-am avut
Poate să mă surpe numa-ntr-un minut,
Ba și să-mi aducă peire de cap,
Să nu poci nici starea, nici viața să-mi scap;
Că cumva-mpăratul iar d-o porunci
Ca și pîn-acuma ceva a-i ghici
Și n-oi putea lucrul cumva a-l brodi,
Toat-a mea prostie să va dovedi;

Că acuma, uite, cu tremurături,
„Scăpai scurt de coadă, printre picături“;
„Că minciuna poate pînă la un loc,
Și ea ca și toate este cu soroc;
Întîi te ardică ca fulg din gunoi
Ș-în urmă te-aruncă ca glonțu-n noroi“;
Că n-re nici aripi pe sus a zbura,
N-are nici picioare pe jos a umbla,
Ci noi mai-nainte să ne pregătim
Și de rău viața să ne o scutim.

Chibzuind acestea, mut toate pe loc
Ș-în patru părți casii îi pun noaptea foc;
Apoi stînd la uliți strig, zbier și răcnesc
Că să ard cu totul și să săracesc;

Sare lumea-ndată, tulumbe alerg,
Toți, cu mic, cu mare, ca să stingă merg,
Vine ș-împăratul răul a vedea
Și la ghicitorul mîngîieri să dea;
El iar cum îl vede să făcu pe loc
Că voiește-n grabă să sară în foc.
Strigînd: — Vai de mine! sînt stins, sărăcit,
Că-mi arde în casă cartea de ghicit.
Puse împăratul oameni a-l opri
Ca nu-n desperearea-i în foc a sări,

Zicînd către dînsul: — Dar ce, nebun ești,
Vei pentru o carte să te prăpădești?
Iar el striga iarăși: — Dar cum să ghicesc,
Și în care case să mai locuiesc?
Împăratul zise: — N-ai ce să-mi ghicești,
Ș-îți fac alte case să te odihnești.

Astfel el cu planul care-l născoci
Scăpă și de grije de a mai ghici,
Și cîștigă iarăși dar împărătesc,
Palate și alte cîte-i trebuiesc.

Mulți săraci în lume cred în ghicitori,
Fără să-i cunoască că-s înșelători,
Fiindcă se-ntîmplă cu vreun cuvînt
Ceva să ghicească zicînd numa-n vînt;
Dar vor lua pildă din acest cîrpaci
Prin ce uneltire s-a vestit dibaci,
Și să nu mai puie-n ghicitori temei,
În bobi și cărți date de proaste femei.

6. Despre minciuni iarăși

Cîte le zice omul sînt toate vorbe.

Și minciuna este vorbă.

Dar

Vremea descoperă adevărul.

A mînca usturoi și gura a nu-ți puți nu se poate.

Însă

O minciună bine ticluită plătește mai mult decît un adevăr.

Cu o minciună boierească treci peste granița nemțească.

Cînd vede omul nevoia, vorbește cum nu-i e voia.

Dar și

Cine a mințit o dată nu să mai crede cînd spune și adevărul.

Își mănîncă credința, ca țiganul biserica.

Cine se învață mincinos, cînd spune adevărul, se bolnăvește.

Insă

Cine poartă plosca cu minciunile nu o duce mult.

Își sparge dracu opincile.

Tigva nu merge de multe ori la apă, că or să sparge, or crapă.

Cu gogoși de tufă nu se-nnegresc sprîncene.

Mai bine șezi strîmb și vorbește drept.

Dacă nu știi să văpsești, nu te pune să mînjești.

Mai lesne de a vorbi adevărul decît minciuna.

Povestea vorbii

Un țigan furase două gîște grase
Și să le ascunză-n desagi le băgase
Gîndind întru sine ce minciuni să zică
De-l va-ntîlni-n cale vreun român.
Merse dar cît merse, îl și-ntîlni-n grabă
Un român c-o bîtă și stînd îl întreabă,
Zicînd: — Spune, ce ai în desagi, țigane?
El răspunse: — Icea am niște ciocane.
— Dar dincolo ce ai? El întîi minți se,
Dar greșindu-i gura: — Altă gîscă, zise.

Gura păcătosului adevărul vorbește.
Și-a pierdut cumpătul ca găina umbletul.
L-a luat gura pe dinainte.
Minciuna are loc și ea pe unde se trece.

Alt țigan o dată a intrat să fure,

Cînd iată stăpînul în mîini c-o secure.
— Ce cauți, țigane, (îi zise)-n grădină?
— M-a aruncat vîntul, nu sînt eu de vină.
— Te-a aruncat vîntul? Asta nu te scapă,
Dar ce cată gheara-ți înfiptă în ceapă?
— M-apucai de dînsa să nu mă ia vîntul.
— Degeabă, țigane, nu ți-ai găsit sfîntul!
Dacă e așa dar, de ce-ți umpluși traista?
Apoi, românico, vezi, asta e asta!

Dracu a mîncat plăcintele și crăpătorul stă de față.
Minciună negîndită.
Minciună cît Colțea de mare.
Minciună cît toate zilele de mare.
Minciuna sparge și case de piatră.

(A fost o-nsoțire ce trăia-n iubire)

A fost o-nsoțire ce trăia-n iubire,
În pace, în ticnă ș-în mare unire.
Ei nu știa ceartă vreodată-n viață,
Ci-și da unul altui vorbe cu dulceață.
În scurt, într-atîta trăia acești bine,
Încît de poveste era la orcine.
Dracul însă, care-n casnici coada-și vîră
Și face să-nceapă-ntre ei gîră-mîră,
Să sili p-aceștia cu neîncetare
După a sa voie să-i aducă-n stare.
Întinzînd el dară cursele lui toate
Și ca să-i supuie văzînd că nu poate,
Căută o babă, auzind că ele
Îl întrec pe dînsul la drăcii și rele.
Ș-a găsit pe una, Vișana anume,
Întîia drăcoaică dracilor din lume.
Se duce la dînsa, pricina îi spune,

Că n-a fost putință pe ei a supune,
Zicînd: — Știi că este un grai de cînd vacu
„Că-și sparge cu vreme opincile dracu“;
Ia numai privește opincile mele
Că să trențuiră în mici peticele,
Și tot nu poci încă să bag între dînșii
O intrigă mică și să-mi rîz de dînșii;
Dacă dar poți face mai mult decît mine,
Arată-ți puterea, te rog, fă-mi un bine.
Ea clăti cu capul ș-între rînjitură
Își arătă colții cei pociți din gură,
Zicînd: — Ei, copile! vezi că e pricina
Că nu știi pe unde să udă găina.
Îți trebuie încă să înveți la școală,
Deși ești diavol, dar ț-e tigva goală.
O bătrînă asfel cum mă vezi pe mine
Nici la degetu-mi ăl mic nu te pui pe tine.
Zise el: — Să poate, pe vorba-ți să vede,
Dar pîn’ nu văz c-ochii, nu-mi vine a crede.
— Ei bine, dar ce-mi dai? — bătrîna întreabă —
Că, pe capul tatii, nu mă duc degeabă.
— Bucuros, — răspunde — pe loc voi fi gata
Să-ți dau o pereche papuci galbeni plată.
— Nu m-aș fi dus, — zise — dar cu aste toate,

Merg ca să vezi numai Vișana ce poate.
Deci începu baba adese să meargă
La acea femeie, căștioara să-i spargă.
Găsi ea mijloace s-o-mprietenească,
Cu una, cu alta ca să o momească.
Și precum pescarul undița-și întinde
Și cu rîmă-nșală peștele de-l prinde,
Așa își întinse planurile sale,
Spre ea ca s-o tragă cu vorbe morale,
Pînă cînd văzu că prinse ea putere
Și are mijloace ac să bage-n muiere.
Așa-ntr-o zi-ncepe femeii să zică:
— Of, fetica mamii! cum ești frumușică,
Cum îți văz purtarea, cum te văz cinstită
Și cum ești de blîndă, cu firea ticnită,
Trăiești încai bine și cu bărbățelul,
Or ca pisicuța (gîr-mîr) cu cățelul?
Dar să nu-ți prea pese, că toate-și au leacul,
Eu am meșteșuguri să-mblînzesc pe dracul,
Să ți-l fac să fie blîndișor ca mielul
Și să-l joci cum joacă mîtă șoricelul.
— Soarta mea un prea bun bărbat îmi trimise;
Drag mi-a fost ș-îmi este, el iar mă iubește,
Și ca noi îmi pare ca alt nu trăiește.
De ceva de-l supăr, îmi crede, mă iartă,

Căci mațele în om încă tot să ceartă.
Sînt prea mulțămită cum trăiesc în viață,
Numai sănătate Sfîntul să trimeață.
— Orișicum, fetico, — îi răspunse baba —
Cînd îl vei supune, altfel merge treaba,
Că usturoi dulce și bărbat iar moale
Nu să poate-n lume, el nu poartă poale.
Cît de bun să-ți pară, tot el ciocan este,
C-așa l-e ursita bietelor neveste:
N-ai să-ți deschizi gura să-i dai vro poruncă,
Că-ndată asupra-ți ura își aruncă;
Numai a lui vorbă-n seamă să se ție,
El ca undelemnul dasupra să fie;
Să-ți fac eu un lucru, ascultă la mine,
Să trăiești cu dînsul încă și mai bine.
Îl îmbrobodești, știi, chiar ca p-o muiere,
ÎI pui în cap țestul și rabdă-n tăcere.
Tînăra aceste auzind să pleacă,
Ș-ascultați pe baba, ce-nvață să-i facă:
— Na ăst brici, — îi zice — că-i vrăjit de mine,
Și la prînz bărbatu-ți acasă cînd vine
Și cînd după-masă o vrea să se culce,
Tu du-te la dînsul cu firea-ți cea dulce,
Prefă-te că îl iei, în cap a-i ucide,
Și cînd vezi c-adoarme și ochii închide,

Atunci scoate briciul (vai ce amăgire!)
Și cruciș din păru-i taie patru fire,
Și mai către seară firele acele
Mi le vei da mie să le pui la stele;
Apoi să vezi viață, să vezi fericire,
Să vezi trai atuncea și să vezi unire!
Proasta tinerică briciul în sîn bagă,
Dorind să se facă soțului mai dragă.
Baba d-altă parte la bărbatu-i merge,
Intră-n prăvălia-i, sudoarea își șterge,
Din ochi îi clipește, îl mișcă de haină,
Să face că are să-i spuie o taină.
El vrînd iar să afle ce o să-i vorbească,
Se puse să-i spuie și ea să-i șoptească,
Zicînd: — Dragul mamii, of, ce te așteaptă!
Ce nenorocire ți s-a pus în faptă!
Soția ta astăzi, perechea-ți iubită,
O să te răpuie cu moarte cumplită:
Că ea cu un tînăr are înclinare,
Pe care-l iubește mai de mult, îmi pare,
Și el un brici dîndu-i o-nvățătă, dușmanul,
Ca să-ți taie capul, asfel dîndu-i planul:
Astăzi cînd vei merge să prînzești acasă,
O să ia să-ți cate în cap, după-masă,
Și viindu-i bine mîna o să-și puie
Ca să-ți taie gîtul și să te răpuie,

Și dac-a mea vorbă necrezută-ți pare,
Prefă-te că nu știi de nici o urmare,
Ș-ei vedea cu ochii gîndul cum îi este,
Să zici bogdaproste că îți dedei veste.
Omul, cum aude, speriat peste fire,
Stă la îndoială ș-în nedomirire,
Se muncea cu gîndul, cum a lui soție
Într-atît tirană asupră-i să fie!
Și cum să-ndrăznească la o așa faptă,
Cu totu-mpotrivă și neînțeleaptă!
„Nu gîndește urma! nu gîndește răul!
Și acel ibovnic al ei, nătărăul,
Cum putu s-o-nvețe ca să mă omoare?
Nu știe că-i ocnă și spînzurătoare?
Și ea, ticăloasa, nu putea să-mi spuie,
Căci dragoste-n silă niciodată nu e.
Să-mi fi zis: eu, frate, mă duc de la tine,
Că nu ești pe gustu-mi, n-ai nimic cu mine,
Cu el să trăiască pe unde îi place;
Pesemne păcatul și ața îi trage
Amîndoi viața în nevoi să-și bage.
Ce zic nici eu nu știu, așa e, se vede,
„Vorba de rău omul prea lesne o crede.“
Deci dar mă voi duce și mă voi preface
Că nu știu nimica, să văz ce se face.“
Judecînd aceste, se duse acasă,

Ca și altă dată se puse la masă;
Mîncînd în tăcere ș-întristat cu totul,
Se dete p-o pernă, răzimîndu-și cotul,
De necaz și ciudă foc ieșea dintr-însul;
Iată și nevasta veni lîngă dînsul,
Îi aplecă însași capul pe genunche:
— Stăi să văz, — zicîndu-i — ai vreun păduche?
Așa el se lasă să vază ce-o face
Și ca cînd adoarme mijind să preface.
Ea atuncea briciul încet din sîn scoate
Ș-asupra-și pornește urgiile toate:
Că el, cum o vede, în picioare sare,
Îi ia din mîini briciul, zicînd cu strigare:
— Tirană muiere, asta-ți este dorul!
Asta-ți e credința, asta-ți e amorul!
Asta-ți e virtutea cea nelegiuită!
Asta-ți e morala cea afurisită!
Cum din cer nu cade fulger să te arză,
Să te mistuiască, tresnet să te piarză,
Cum nu să despică locul ce te ține
Și să te înghită de vie pe tine!
Fugi! Piei, nemilostivo! nu-mi sta înainte,
Nu-ncape-ndreptare, nu ascult cuvinte!
Du-te de trăiește cu cine îți place,
Dintr-această clipă pleacă d-aci, drace!

Că mi-ai voit răul, nu-ți fac răsplătire,
Bogdaproste babii, că mi-a dat de știre!
Ar fi vrut săraca să-l încredințeze,
Dar cine-i da pas ei să se-ndrepteze?
Geaba ea acuma făcea jurăminte
Că cutare babă a scos-o din minte:
Ș-a pierdut credința ca și Eva raiul,
Și pîn-aicea nu le-au mai fost traiul.
Care săvîrșire văzîndu-o dracul,
S-a speriat cu totul de baba, săracul!
Atît îi fu frică de acea bătrînă,
Încît nici papucii nu-i dete în mînă,
Ci i le întinse c-o prăjină lungă,
Ca nici răsuflarea-i la el să ajungă,
Și ca d-o aspidă să se otrăvească,
Să-l facă în lume să se pedepsească.
Iată dar minciuna ce face în lume,
D-a cării pricină istorii sînt sume.

7. Despre năravuri rele

Cu șchiopu-ntr-un loc șezi,
Te-nveți să șchiopetezi.
Și
Cineva cînd locuiește
Cu măgarul cel trîndav,
Or păr din el să lipește,
Or că vreun alt narav.
Și
Cu păcurarul cînd trăiești
Trebuie să te mînjești.
Și
Năravu-nrădăcinat
Nu poate fi vindecat.
Pentru că
Cine orce învață
Nu uită în viață.
Fiecare știe că
Buba cap nu face
Pînă nu să coace.

Și
Rana dacă să deschide,
Anevoie se închide.
Și de multe ori
Din zgăibulița cea mică
Bubă mare să ardică.
Totdauna
Foc după foc, rău după rău.
Dar însă
Toate tot după neam merg,
La tulpina lor alerg.
Din rădăcina cea rea
Odrăslește smicea rea.
Mulți zic:
Meserie are bună,
Însă ea nu schimbă firea,
Nici stîrpește nărăvirea.
Pentru că
Pomul lesne să-ndreptează,
De mic pîn' să-ncovoiază.
Căci orce,
Cînd o dată să strîmbează,
Anevoie să-ndreptează.
Și
Firile cînd să-ncurcă
Anevoie se descurcă.

De aceea
Dă-i, să nu se nărăvească,
Nu-l lăsa să se sfințească.
Că,
Pământul pînă nu-l calcă,
Oale nu poate să-l facă.
Și
Copilul nepedepsit
Rămîne neprocopsit.

Povestea vorbii

Povestesc că într-o vreme, dar nu să știe-n ce ani,
Că-ntr-un oraș oarecare ar fi fost niște golani,
Vagabonți, crai, haimanale, ș-alt orcum vreți să-i numiți,
Oameni fără căpătîie, șarlatani neprocopsiți;
Era de acela carii părinții că îi iubesc
Îi țin tot pe lîngă dînșii și la pieptul mumii cresc,
Lăsîndu-i într-a lor voie pînă se fac mari, ștrengari,
Ș-ajung în cele din urmă desfrînaților stegari;
Că în loc să se apuce de negoț sau meșteșug,
Ei p-alți asemeni cu dînșii găsind fac prieteșug
Și apuc prin mahalele împreună înhăitați,
Umblă, miroasă pe uliți ca niște înviersunați;
Orce zboară li să pare că îl vor putea mînca,
Întind felurite curse, în mînă a-l apuca;

Răsipesc fără de milă părintescul lor rămas,
Dau, pînă numai în piele și în camașă se las;
Apoi rămîind goi pușcă, or măcar și îmbrăcați,
Neavînd ce să mai toace, după cum era-nvățați,
Or se apuc de hoție, or de înșelătorii,
Și-n cele din urmă intră în ocne și pușcării.

De asfel de caractere era ș-acești trei golani,
Marțafoi porniți spre rele și de față hoțomani,
A cărora istorie vrem aici s-o povestim,
Care, precum ni să pare, nu strică ca să o știm;
Că vom vedea-n haine bune niște oameni îmbrăcați
Umblînd cu meșteșugire ș-înșelînd lume prin piață.
Într-o zi ei se adună ș-încep a se întreba
Cum și ce fel să înșele acum iar pe cineva.
Așa zise din ei unul: — Eu de pește îngrijesc.
Al doilea zise iarăși: — Și eu untdelemn găsesc.
Iar al treilea răspunse: — Dacă este așa dar,
Eu trebuie să iau pîine orcum de la vrun brutar.

— Dar pentru vin ce vom face? întrebă unul din ei.

— N-ai grije, — răspunse altul — îți găsesc cît vrei să bei.

Deci plecînd cel pentru pîine și trei parale avînd,

Merge la brutar cu ele și le dă-n mîna-i zicînd:

— Poftim aceste parale, datoria să-ți plătesc,

Și pentru că avui credet îți prea foarte mulțămesc.

Întrebă brutarul: — Ce fel? dator cînd îmi rămășești?

— Nu știi, alaltăieri, — zise — o pîine cînd îmi dedești

Ș-asupră-mi neavînd parale de tot să ți-o plătesc,

Ț-am zis mîine sau poimîine cusurul ți-l împlinesc?

Brutarul se gîndi-n sine: — Ce știu, poate i-oi fi dat,

Și precum se vede treaba nu țiu minte, am uitat;

Dar bravo! om drept, săracul, cu frica lui Dumnezeu!

O datorie uitată plăti fără să-i cer eu.

După ce dete parale acela, chip a-i plăti,
Și puțin încoaci-încolo după ce se învîrti,
Veni la brutarul iarăși, se făcu a cumpăra,
Fără să aibă în pungă măcar o chioară para;
Zise către dînsul: — Frate! eu azi cu grabă plecînd,
Am uitat pe masă punga, niște socoteli făcînd,
Ci te rog iarăși fă bine ș-îmi dă în credet trei pîini,
Și mîine de dimineață îți dau paralele-n mîini.
— Bucuros, — zise brutarul — mă-ncrez la un om cinstit,
Că văz ceea ce uitasem ai venit și mi-ai plătit.
Așa brutarul se-nșală c-uneltitul meșteșug,
Nu-i da prin gînd c-o să-i joace un asfel de vicleșug.

Cel cu undelemnul iară, un mare ulcior luînd
Și pe gură un burete înlăuntru lui băgînd,
Se duse la băcănie cu dînsul numaidecît
Și poruncește să-l umple cu untdelemn pînă-n gît;
După ce-l umple băcanul, el atunci cu grai semeț

În întrebă ca să-i spuie cum îl vinde, cu ce preț.
— Prețul — răspunse băcanul — chiar să știi și singur poți,
Trei lei îi este ocaua, precum îl vindem la toți.
— Trei lei? — acesta îi zise — toarnă-l înapoi, nu-l iau,
Cu așa preț niciodată n-am cumpărat, nici nu-ți dau;
Îți dau doi lei jumătate pe oca; de-l dai, să-mi spui.
— Nu poci mai jos, — îi răspunse — mai bine-napoi îl pui.
Și zicînd aceasta-ndată l-a-ntors cu fundul în sus,
De necaz multe zicîndu-i, înapoi în chiup l-a pus;
Atuncea înșelătorul luînd ulciorul s-a-ntors
Și, spărgîndu-l, din burete destul untdelemn a stors.

Al treilea, ca și ceilalți, în pescărie mergînd
Și la un loc un crap mare ca de opt oca văzînd,
Porunci (ca un om mare) să-l atîrne în cîntar;

După ce-l cîntări, zise: — Acum să faci bine dar
Să-mi dai un om să mi-l ducă acasă să-i și plătesc,
Fiindcă n-am bani la mine atîția cîți trebuiesc.
Pescarul „bucuros“ zise și îi dete un fecior,
Spuind cîți lei să-i răspunză, cel gîndit de negustor.
Luînd peștele feciorul ș-abia ducîndu-l de greu,
Merge după el în curtea unuia arhiereu
Și aci-ntr-un loc oprindu-l, îi zise: — Stăi puțintel
Să mă duc să spui în casă cîți bani să-ți dea pentru el.
Rămîind sluga afară, el intră l-arhiereu
Și zise: — Venii, preasfinte, cu un biet frate al meu,
Să-ți facă pomană cu dînsul, vro molitfă să-i citești,
Că prea mult se bîntuiește de supărări diavolești;
Alte răutăți nu face, nici nu dă cu bolovani,
Ci tot vorbește de pește și să ceartă, cere bani.

Îi zise arhiereul: — Unde e? Adu-l aici,
Și sluga mea ca să-l ție să vie-n casă să-i zici.

Pescarul biet, ca tot prostul, în casă dacă intră,
De cîteva vorbe groase ca să-i zică se păstră,
Ș-îndată: — Părinte! — zise — hai mai curînd de-mi dați bani,
Că n-o să stau eu aicea să vă aștept zece ani!
Ț-a spus peștele cît face? Este tocma opt oca,
Mi-am rupt mîinele cu dînsul, dar era proaspăt, mișca.
Cuviosul om crezuse că-n adevăr e nebun
Și chemînd doi inși îndată, iau cu sila, jos îl pun,
Cere-n grab un molitfelnic și începe a-i citi,
Iar pescarul striga tare peștele a i-l plăti;
Pe care, neascultîndu-l, îl ținură jos mereu,
Pînă-i citi o grămadă bătrînul arhiereu;
Apoi afară scoțîndu-l, el iar bani cerînd striga,
Iar slugile îi ziseră să tacă, că-l vor lega.
Atunci pescarul se-ntoarse la scaunul său, necăjit,
Și spuse că pentru plată o molitfă i-a citit.

Iar acel-, amăgitorul, luînd peștele porni
Și mergînd cît mai în grabă cu ceilalți se întîlni,
Sfătuiră împreună cum și ce fel a-l găti
Și vreun meșteșug iarăși pentru vin a unelti.
Așa cu toții deodată la un cîrciumar mergînd
Îi deteră în mînă toate, învățîndu-l și zicînd
Crapul să-l curețe bine, să-l cresteze frumușel,
Să-i puie piper și sare, ș-untdelemnul peste el,
Și cu o tavă să-l ducă să se frigă la coptor,
În loc de apă turnîndu-i pe dasupra vinișor,
Și că ei ceva prin piață pînă se vor învîrti,
O să vie să mănînce, după ce să va găti.

După ce dar s-a fript crapul, cîteșitrei s-au adunat
Și au șezut în odaie la un chef îndelungat:
Vin, rachiu, pelin băură pînă cînd n-au mai putut,
Și cînd voiră să plece, socoteală au cerut;
Stăpînul, dînd socoteala unui băiat ce-l avea,
Îl trimise în odaie zicînd atîți lei să dea.
Dînd băiatul socoteala, ei pe loc s-au apucat
Și fieștecare mîna în buzunar au băgat,
Zicînd cu toții-ntr-o gură: — Eu plătesc, ba eu

plătesc!
Se fac că unul pe altul a se lăsa nu voiesc;
Sfădindu-se ei în asfel ca la un minut de ceas,
Dintr-înșii se sculă unul și zise cu mare glas:
— De vreme ce fiecare avem poftă să plătim,
Ce trebuie într-atîta să stăm și să ne sfădim?
Ci s-aruncăm sorți mai bine, și pe cine va cădea,
Atuncea toți să se tragă și numai unul să dea.
Răspunse altul: — Prea bine, bravo! așa vom urma,
Să legăm pe cîrciumarul la ochi bine c-o basma,
Și din noi trei pe care mîna îșI va pune el,
Să numere banii-ndată și să plătească acel.
Și cu-nțeles se-nvoiră, cum și făcură așa,
Cînd la ochi legat băiatul prin odaie se-nfășa,
A șters-o toți cîte unul, pe ușă în grab ieșind,
L-a lăsat să dibuiască, încoaci-încolo pîșind;
Într-acestea iaca vine stăpînul său după el
Să vază ce zăbovește și nu vine nici un fel;
Iar băiatul, care parcă de mijă umbla jucînd,
Puse mîna-n grab pe dînsul: — Tu, tu să plătești! strigînd.
Iar stăpînul său îi trase cîteva și îl bătu,
Zicînd: — Eu plătii o dată ș-acum o să

plătești tu.

L-această-nșelătorie celor trei li s-a-nfundat;
Că în mîna stăpînirii, prinzîndu-i, legați i-a dat;
Unde și de alte multe, cercetînd a dovedit
Și prin judecată dreaptă la ocnă i-a osîndit.

Ce nu ar face crăimea de n-ar fi stăpînitori!
De n-ar fi temnițe, ocne și n-ar fi pedepsitori!
De aceea totdauna trebuie să mulțămim
Stăpînirii cei înalte, cării supuși ne numim:
Căci prin marea sa-ngrijire privighează pentru noi,
Ne apără, ne ferește, ca și păstorul pe oi,
Care-și îngrădește turma cu cîini vioi ș-învățați,
Ziua, noaptea s-o păzească de lupii înverșunați.